

David Piller

David Piller wordt in Amsterdam geboren op 30 juni 1904. Hij is de zoon van Barend Piller (1861 – 1926) en Femmetje Kuijt (1867 -1943). Het gezin telt acht kinderen, waaronder zeven jongens en één meisje:¹ Judith (1894 – 1943), Meyer (1895 – 1943), Maurits (1898 – 1943), Isaac (1900 - 1943), Louis (1902 – 1943), David (1904 – 1943), Hartog (1906 – 1943), Jakob (1908 – 1943).

Het moet een druk gezin zijn geweest met zoveel kinderen. Aanvankelijk wonen ze in een echte Amsterdamse volksbuurt aan de Nieuwe Kerkstraat 54.² Later, in 1923, wonen ze een paar deuren verder op nummer 60 huis.³

Op zijn 18e wordt David gekeurd voor militaire dienst. Hij wordt echter niet onder de wapenen geroepen. Dat ligt niet aan zijn platvoeten die ‘in matige graad’ aanwezig zijn volgens het keuringsrapport, maar aan het feit dat één of meerdere broers hun dienstplicht al hebben vervuld.⁴ David werkt als magazijn bediende.⁵ Als hij 21 jaar is, overlijdt zijn vader.⁶ Op zijn 26e vertrekt David naar Maastricht. Wat hem hierheen bracht weten we niet, maar wellicht hoopte hij dat zijn economische perspectieven hier beter zijn; dat er werk voor hem was in het Maastrichtse.

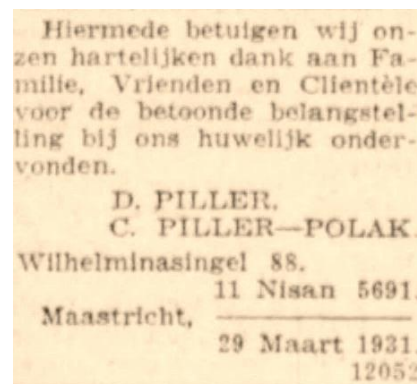
Eind januari/begin februari 1930 neemt hij zijn intrek in Hotel Wilhelmina aan de Wilhelminasingel 88 in Maastricht. Dit Koosjere hotel werd gedreven door het echtpaar Henri Samuel Polak en Grietje Sanders.⁷ Henri en Grietje hebben drie kinderen: dochters Ansje en Carolina Anna en zoon David Samuel.⁸ Klaarblijkelijk springt er een vonk over tussen David en Carolina want op 27 maart 1931, ruim een jaar na Davids aankomst in Maastricht, trouwen ze.⁹

David Piller

Trouwfoto David en Carolina Anna

Dankbetuiging - Telegraaf 31 maart 1931

¹ Stadsarchief Amsterdam, Archiefkaarten, archiefnr. 30238, inventarisnr. 479.

² Stadsarchief Amsterdam, Bevolkingsregister 1874-1893, archiefnr. 5000, inventarisnr. 1842.

³ Stadsarchief Amsterdam, Militieregisters, archiefnr. 5182, inventarisnr. 4452.

⁴ Ibid.

⁵ Stadsarchief Amsterdam, Archiefkaarten, archiefnr. 30238, inventarisnr. 479.

⁶ Ibid.

⁷ Zie biografie Joseph en Selma Sanders geschreven door Ernst Homburg, te vinden op www.struikelsteentjes-maastricht.nl

⁸ T. Verwijen, Genealogie Sanders, Vanuit Gouda Verspreid over de Wereld, EZbook.nl BV, 2021, pag. 157.

⁹ Regionaal Historisch Centrum Limburg, Burgerlijke Stand in Limburg: Maastricht 1796-1942, archiefnr. 12.059, inventarisnr. 224.

Al snel is Carolina in verwachting en op 8 februari 1932 wordt hun zoon Bernard-Henri geboren. Een goed jaar later, op 2 januari 1933, vertrekken David, Carolina en hun zoon samen met Carolina's ouders naar de Wilhelminalaan 70 in Valkenburg waar Davids schoonouders sinds juni 1927 het Pension/Restaurant Den Halder uitbaten.¹⁰

Vertrokken personen.
Wed. Meijer geb. van Straten M. W. E. en gezin, v. Stationsplein 26 n. 's Hage, Accasiastr. 121. — Piller D. en gezin v. Wilhelminasingel 88 n. **Valkenburg** (L.), Wilhelminalaan 70. — **Polak** H. S. en gezin v. Wilhelminasingel 88 n. **Valkenburg** (L.), Wilhelminalaan 70. — Velleman A. L. en gezin v. M. Brugstr. 24 n. Venlo, Tegelscheweg 66. — van

Limburgs Dagblad 7 januari 1933

David en zijn schoonvader Henri Polak brengen ook het bestuur van de hoofdsynagoge in Maastricht op de hoogte van hun vertrek naar Valkenburg.¹¹

No. 15 U

Valkenburg 25/1 1933

Aan den Heer J. de Kier
Voorsitter der Syn. Gemeente
Maastricht

De
Ghemede heeft ik U, dat den heer D. Piller, broedergeschiede
zich fier met a.s. bidanten als lid van gemeente.

Moggetland
H.S. Polak

Het verblijf in Valkenburg is maar van korte duur: in april 1934 sterft Henri Polak¹² en twee maanden later keert David samen met zijn gezin en schoonmoeder Grietje terug naar Maastricht.

¹⁰ T. Verwijen, Genealogie Sanders, Vanuit Gouda Verspreid over de Wereld, EZbook.nl BV, 2021, pag. 157.

¹¹ Regionaal Historisch Centrum Limburg, archiefnr. 21.284a inventarisnr. 156.

¹² Volgens de overlevering pleegt hij zelfmoord. T. Verwijen, Genealogie Sanders, Vanuit Gouda Verspreid over de Wereld, EZbook.nl BV, 2021, pag. 157.

Ze gaan dan wonen aan de Scharnerweg 108.¹³ Het is op dit adres waar op 15 april 1935 de tweede zoon van David en Carolina wordt geboren. Ze noemen hem Henri Samuel.

Henri Samuel (l) en Bernard Henri (1935)

Carolina met haar zonen (1935)

Ondertussen werkt David als handelsreiziger in textiel.¹⁴ Na een goede anderhalf jaar verhuist het gezin opnieuw en betreft eind februari 1937 een huurhuis aan de Koning Clovisstraat 57b in Maastricht.¹⁵ De woning is eigendom van Jacobus Lambertus Smeets, die zelf een paar deuren verderop woont op nummer 79.¹⁶ In de periode eind december 1937 - maart 1942 wonen opeenvolgend drie dienstmeisjes bij de Pillers in.¹⁷ David wordt lid van de Nederlands Israëlitische hoofd synagoge te Maastricht hetgeen valt af te leiden uit het feit dat zijn naam voorkomt in de lijst van leden die een aanslag krijgen van het Kerkbestuur over het jaar 1935.¹⁸

Het is oorlog

We nemen een sprong in de tijd. De Tweede Wereldoorlog is uitgebroken. Lid zijn van een sportclub, wandelen in parken, bioscopen bezoeken, naar school gaan, een bedrijfje runnen, kortom léven, wordt stap voor stap ingeperkt voor de joden. Op 24 augustus 1942 gaat de Maastrichtse gemeentepolitie op pad met een aangetekende brief bestemd voor 159 Joodse stadsgenoten. Het is een oproep tot deportatie naar Westerbork die de volgende dag al zal plaatsvinden.¹⁹ David en zijn gezin krijgen geen oproep want zij hebben een *'Sperré bis auf Weiteres.'* Die werd hen toegekend door de *Sicherheitsdienst (SD)*²⁰ waarschijnlijk omdat David op 19 augustus 1942 hoofd van de inkoopcommissie is geworden bij de Joodse Raad in Maastricht.²¹

¹³ De persoonskaart van David Piller vermeldt dat het hij op dit adres is geregistreerd op 14 juni 1934. Het huisnummer is later omgenummerd naar 132 - Regionaal Historisch Centrum Limburg, Woningregister Maastricht 1920-1949, microfiche nr. 2174.

¹⁴ Persoonskaart David Piller.

¹⁵ Grietje Polak, de moeder van Carolina is al in april 1936 (terug) verhuisd naar de Wilhelminasingel 88 in Maastricht - Regionaal Historisch Centrum Limburg, Woningregister Maastricht 1920-1949, microfiche nr. 2174.

¹⁶ Regionaal Historisch Centrum Limburg, GAM Gemeentepolitie 20108B1947 box 157, dossier 652 Jordans.

¹⁷ Regionaal Historisch Centrum Limburg, Woningregister Maastricht 1920-1949, microfiche nr. 2174.

¹⁸ Regionaal Historisch Centrum Limburg, Archief van de Nederlands Israëlitische hoofd synagoge te Maastricht, 1788-1960, Notulen van het Kerkbestuur, 1856-1898 en 1934-1941, archiefnr. 21.284a, inventarisnr. 3, achterkant van p. 127.

¹⁹ Van de 159 opgeroepen uit de gemeente Maastricht waren er 29 niet thuis. H.A.J. van Rens, De vervolging van joden en Sinti tijdens de Tweede Wereldoorlog in de Nederlandse provincie Limburg (diss. Amsterdam UvA), Uitgeverij Verloren (Hilversum) 2013, Dare.uva.nl, p. 122.

²⁰ Regionaal Historisch Centrum Limburg, GAM Gemeentepolitie 20108A1734 / Email Erik van Rijsselt d.d. 29-7-2021.

²¹ Email Erik van Rijsselt d.d. 10-12-2021. Die functie staat ook vermeld op Davids persoonskaart.

Onderduik in België & arrestatie

Inmiddels is het drukker geworden in huize Piller. Op 7 augustus 1942 zijn Paul Sommer en zijn echtgenote Carla Sommer-de Vries bij hen ingetrokken. Overigens zullen zich daar in maart 1943 nog bijvoegen Arnold Sandhaus en zijn vrouw Johanna.²² Dan volgt op 10 en 11 november 1942 een razzia waarbij Joodse inwoners worden opgehaald en op transport worden gezet naar Westerbork. Ook nu beschermt de *Sperre* David en zijn gezin tegen deportatie. Davids lidmaatschap van de Maastrichtse Joodse Raad zorgde er ook voor dat hij tot in januari 1943 een radiotoestel in bezit mochten hebben. Het toestel wordt hem echter op last van de SD op 21 januari 1943 afgepakt omdat de voordeuren van twee NSB-ers in de Koning Clovisstraat 's nachts oranje zijn geschilderd. De daders zijn onbekend, daarom wordt de hele straat gestraft met uitzondering van de ambtenaren en pro-Duitsers.²³

Wanneer eind maart 1943 de hoogste SS'er in Nederland Hanns Albin Rauter opdracht geeft om acht Nederlandse provincies, waaronder Limburg, *Judenfrei* te maken, worden alle *Sperres* ingetrokken. De Joden die nog legaal in die provincies wonen moeten zich vóór 10 april 1943 melden in Kamp Vught. Ook David en zijn gezin.²⁴ Maar ze besluiten onder te duiken.²⁵ In mei 1943 wordt David in België is opgepakt met een vals identiteitsbewijs. Hierop staat dat David -alias Désiré Peeters- sinds 12 februari 1942 in de gemeente Crainhem (Brussel) woont aan de Koningin Astridstraat 42. Deze datum is misleidend; de Pillers zijn pas tussen eind maart '43 – 10 april '43 ondergedoken. Bovendien staat op het valse ID-bewijs vermeld: 'seit 4 Wochen illegal in Brüssel - letzte Wohnung Maastricht, Koning Clovisstraat 57b' en dat past naadloos in de reconstructie van de tijdlijn. Of David zijn valse papieren in Nederland of in België heeft ontvangen, is onbekend.

Na zijn arrestatie komt David op 25 mei 1943 terecht in Kazerne Dossin in het Belgische Mechelen, een oude legerkazerne die tijdens de Tweede Wereldoorlog werd gebruikt als verzamel- en doorvoerkamp. De leefomstandigheden zijn er erbarmelijk. Op de inschrijvingslijst staat dat zijn beroep kok (Koch) is. Hoopte David op een grotere overlevingskans door een praktisch beroep op te geven?

²² Regionaal Historisch Centrum Limburg, Woningregister Maastricht 1920-1949, microfiche nr. 2174. Het echtpaar Sandhaus woonde hiervoor aan het Oranjeplein 4-a te Maastricht. Van hier uit zullen ze uiteindelijk onderduiken bij verzetsman Derk van Assen aan de Cannerweg 124 in Maastricht. Zie hun biografieën opgesteld door Erik van Rijsselt op www.struikelsteentjes-maastricht.nl

²³ Regionaal Historisch Centrum Limburg, GAM Gemeentepolitie 20108BO5 nummer 297/2326.

²⁴ Het gezin Piller komt voor op de lijst van de SD/ gemeente Maastricht opgemaakt op 30 maart 1943. Regionaal Historisch Centrum Limburg, GAM Gemeentepolitie 20108A1739 J1 1964/3391 / Email Erik van Rijsselt d.d. 11-12-2021.

²⁵ De bewoner die vervolgens in het huis komt te wonen is Hein Jordans. Hij verklaart na de oorlog dat de huisbaas van de familie Piller, Jacob Smeets hen naar België heeft gebracht. RHCL, GAM Gemeentepolitie 20108B, Box 159, Jaar 1947, Dossier 14, p. 7.

7717

Lijstboek. Wel van 10-12-24. Nr der rekening

Naam *Peeters*

Voornamen *Desire*

Burgerstand *echtg. Pagnuels Car. Dr.*

Nationaliteit *Belgische*

geboren te *Antwerpen*

den *30-6-1904*

Beroep *maatschappij*

Vorig verblijf *Antwerpen*

Tweede verblijf

Ingeschreven Boek *III* Bladz. *172*

Koningin Astrid Straat, nr 42

den *12-2-1943*

Handteeken des dragers: *D. Pillier*

Lengte *Een meter* cent.

Afgeleverd, den *12-2-1943*

De Ambtenaar van den Burgerstand.
(of zijn afgevaardigde)

Pillier

ACHTEREENVOLGENDE WONINGEN IN DE GEMEENTE

SYRAAT	Nr	Adr.	Datum	Boek Bladz.
<i>David H. Pillier</i>	<i>306</i>	<i>9904 Antwerpen</i>	<i>12-2-1943</i>	
		<i>Post 4 Wijk 111, 111-111-111</i>		
		<i>111-111-111</i>		
		<i>Woning Clovisstraat 57b</i>		

(Zie heersrijke)

Vals identiteitsbewijs David Pillier. Bron: Algemeen Rijksarchief België, Dienst Archief Oorlogsslachtoffers

Deportatie naar Auschwitz

Na ruim twee maanden verblijf in Kazerne Dossin wordt David 31 juli 1943 met transport XXI naar Auschwitz-Birkenau gedeporteerd. Aan boord zaten 1.563 vrouwen, mannen en kinderen. Om deze 1.563 te verzamelen waren drie maanden nodig.²⁶ David wordt vrijwel meteen na aankomst in Auschwitz vermoord. Zijn sterfdatum is vastgesteld op 3 augustus 1943.²⁷ David is dan 39 jaar oud.

Op de dag dat David wordt vermoord, worden Carolina, haar twee zoontjes, moeder, broer en diens echtgenote Betty Cohen ingeschreven in Kazerne Dossin. Zijn ze verklikt, ontdekt in de onderduik, tegen de lamp gelopen met valse papieren? Duidelijk is in elk geval ze apart van David zijn aangehouden en hem in Kazerne Dossin niet meer hebben gezien. Ze worden op 20 september 1943 met transport XXIIA gedeporteerd naar Auschwitz. Bij aankomst werden 75% van de vrouwen en meisjes en 48% van de mannen en jongens meteen vergast.²⁸

Carolina en haar kinderen worden vermoord op 23 september 1943. Carolina is dan 33 jaar oud, Bernard Henri is 11 jaar oud en Henri Samuel sterft op 8 jarige leeftijd.

Het huis aan de Koning Clovisstraat 57b

Na het vertrek van de Pillers uit het huis aan de Koning Clovisstraat 57b vordert de SD de woning om er meubels in op te slaan van ondergedoken of gedeporteerde Joden. Dan meldt zich in juli 1943 de Maastrichtse wethouder Van Beek bij Smeets, de eigenaar van de woning. Van Beek wordt vergezeld door Hein Jordans die de dirigent is van het Maastrichts Symphonie Orkest en de woning wil huren. Hoewel Smeets aangeeft aan dat de SD de woning in beslag genomen heeft, draagt de *Beauftragte van de Reichskommissar* in Limburg hem in augustus 1943 op de woning aan Jordans te verhuren. Jordans intrek in de woning werd door de buurt niet op prijs gesteld. Zoiets deed je niet, vond men.

Carolina's zus Ans overleeft de oorlog. Ze trouwt en krijgt een zoon. Onze speciale dank gaat naar hem uit voor zijn hulp bij het tot stand komen van deze biografie. Ans overlijdt op 28 mei 1981.

²⁶ Email Jarno Maertens, archivist Kazerne Dossin, 3-12-2021.

²⁷ Melding van de Commissie tot het doen van aangifte van overlijden van vermisten, Ministerie van Justitie d.d. 1-4-1954, Aktenummer 429/1954. RHCL, archiefnr. 12.131, inv. nr. 3189.

²⁸ Email Jarno Maertens, archivist Kazerne Dossin, 3-12-2021.

25.5.43	XXI. TRANSPORT		27)
✓ 340. I m e r g l i k Szymon Wolbrom <i>me de Tammens 192</i>	1902 X	stl. H	Schneider ✓
✓ 341. I m e r g l i k Joel Fiszel	23.5.29 X	stl. G	Schüler ✓
✓ 342. N e j m a n Chaim Chaskel <i>me de St. Gilles 28</i>	15.3.97 X	stl. H	Lederarbeiter ✓
X 343. N e j m a n - S t e r n f e l d Tema Ruchla <i>Ep. de. NETMAN. Chaim</i>	15.7.02 X	stl. F	Lederarbeiterin ✓
✓ 344. N e j m a n Karl	21.5.38 X	stl. G	ohne ✓
✓ 345. K o e n Rafael	30.10.20 X	stl. H	Lederarbeiter ✓
✓ 346. F r y d m a n Abram <i>me de St. Gilles 24</i>	23.5.06 X	stl. H	Mechaniker ✓
✓ 347. S z p i t b a u m - M o s k a l Laja <i>me de Breslau 206</i>	18.12.09 X	stl. F	Hausfrau ✓
X 348. S z p i t b a u m Maurice	29.12.38 X	stl. G	ohne ✓
✓ 349. C z o p p Efraim	27.4.20 X	st. H	Landaarbeiter ✓
✓ 350. F r y d m a n Majer <i>me de Ch. Waterloo 1124</i>	1883 X	stl. H	Lederarbeiter ✓
X 351. S z a j n d l a - S e n d z i s z e w Szajndla <i>me de Lodz 1124</i>	24.11.96 X	stl. F	Hausfrau ✓
✓ 352. K u r t Clementine	15.12.21 X	stl. F	ohne ✓
✓ 353. P i l l e r David	30.6.04 X	stl. H	Koch ✓
D 354. S i e l o n c z y k - F l e i s c h a k e r Regine <i>me de Warschau</i>	14.6.04 X	stl. F	Hausfrau ✓

Inschrijvingslijst Kazerne Dossin met de naam David Piller. Als beroep staat 'Koch' vermeldt

3.8.43	XXII. TRANSPORT		5.
61. G o u d e m i t - G e h e n Sara P Polak, Livi <i>me de Amsterdam 22.4.19</i>	31.12.91	stl. ✓	Hausfrau ✓ Huisvrouw
✓ 62. M a y e r Moritz <i>Ep. de ROENSTIEL, Jeanne</i>	19.2.91	stl. ✓	Kaufmann ✓ H
X 63. M a y e r - R o s e n s t e i n Jeanne <i>Epouse MAYER, Moritz</i>	7.10.02	stl. ✓	Hausfrau ✓ F
✓ 64. M a y e r Charles (Carlo)	9.9.38 ✓	stl.	ohne ✓ G
✓ 65. W i n n y k a m i e n Szyja <i>Ep. de ZAJNGOLD, M.</i>	15.12.89 ✓	stl.	Kaufmann ✓ H
X 66. W i n n y k a m i e n - S z a j n g o l d Mariam <i>Epouse WINNYKAMIEN, SZYJA</i>	15.6.88 ✓	stl.	Hausfrau ✓ F
✓ 67. W i n n y k a m i e n Nuzam <i>Ep. de NAJNUDEK, Estera</i>	12.8.10 ✓	stl.	Lederarbeiter ✓ H
✓ 68. W i n n y k a m i e n Szlama	16.6.18 ✓	stl.	Friseur ✓ H
✓ 69. J o n - S a n d e r s Grietje <i>Epouse JOEL</i>	10.4.35 ✓	stl.	ohne ✓ F
X 70. P i l l e r - P o l a k Karolina <i>Epouse PILLER</i>	30.7.10 ✓	stl.	Hausfrau ✓ F
X 71. P i l l e r Bernard	8.2.32 ✓	stl.	Schüler ✓ G
X 72. P i l l e r Harry	15.4.35 ✓	stl.	ohne ✓ G
X 73. S t e r n b e r g Arthur <i>Ep. de ABRAHAM, Johanna</i>	27.5.91 ✓	stl.	Lehrer ✓ H
✓ 74. S t e r n b e r g - A b r a h a m Hohanna <i>Epouse STERNBERG, Arthur</i>	7.6.93 ✓	stl.	Hausfrau ✓ F
X 75. P o l a k David Samuel	18.6.14 ✓	stl.	Landaarbeiter ✓ H

Inschrijvingslijst Kazerne Dossin met de namen van Carolina, haar zontjes, moeder, broer en schoonzus